

עוד בנק התמוטט

קיע גם מיליונים רבים ברכישת קרקעות ובבנייה. דוגמה לכך יכול לשמש המיבצע שנקרא נווה רט, בו הושקעו שבעה מיליון ל"י, חלקם ברכישת קרקע ברמת-גן וחלקם בבניה.

עיסקה מעניינת במיוחד עשה הבנק עם מיפעל טכנוקפיץ, בבעלות יעקוב פרנק, כי יעקוב פרנק הוא אחיו של יהודה פרנק, שלו היתה עמדה מרכזית בבנק קרדיט. מלבד זאת מכהן יעקוב פרנק במועצת ע"י ריית תל-אביב, כנציג המערך.

הקשר האישי הזה מסביר, אולי, גם עיסקה אחרת של קבוצת קרדיט: את עיסקת הרבנות בתל-אביב, לפיה רכשה הקבוצה את המיגרש עליו עומד בניין הרבנות הראשית לשעבר, ברחוב יבנה בתל-אביב. קרדיט רכשה מן העירייה את המיגרש תמורת 1.5 מיליון לירות, ויחד עם זאת העניקה לעירייה הלאהה בסכום דומה, כי

העליה מארצות-הברית נשכחה, כמוכח, לגמרי.

★ ★ ★

מבית הרבנות לבית הבנקים

רבעזות המשותפת של יוצאי-עיראק וחסידיו באבוב היתה מבורכת. לשרבני (בתמונה הקטנה למעלה) ולמורד היו קשרים טובים בין היהודים העשירים שבאו במיגרת העליה מעיראק. גם העסקים ה"קודמים" שלהם בחו"ל הביאו להם תועלת, כי הם ניהלו, בין השאר, עסקי יצוא תמרים

מית ממדרגה ראשונה: אם תקבל קרקע ב"תנאים נוחים, יארגנו ראשיה עליה גדולה מארצות-הברית, העולים יתיישבו על הקרקע המובטחת, ישקיעו את הונם בארץ, יעזרו לפתח את התעשייה הישראלית ויביאו ברכה על המדינה.

השילוב של עליה ופיתוח מצא חן בעיניו של ספיר, ואמנם, תחת חסותו נמסרו 150 דונאם של קרקע יקרה בבתים לרשות חסידיו באבוב, במחירי-חינם. אז הוקמה חברת באבוב בע"מ, שהחלה לבנות את השיכונים המובטחים. אך במקום העליה מארצות-הברית התפתח

אלפי אזרחים חגגו את הפסח בצל איום כבד. הם חששו לכספם. הם פחדו כי כל הסכונותיהם יאבדו, וכי מעט הלירות שניכרו ממשכורתם מדי חודש בחודשו ירדו לטמיון.

על הרעה הזו בישר להם נגיד בנק יש-ראל, דויד הורוביץ, 24 שעות לאחר ליל הסדר. הוא הודה בפה מלא כי עוד בנק — בנק קרדיט — התמוטט, וכי אנשי בנק לאומי לישראל נטלו לידיהם את ניהולו. אך למרות הבטחותיו המרגיעות של הורוביץ, ביק, מיהרו אזרחים רבים אל סניפי בנק קרדיט, כדי להוציא את כספם משם. הם

קופת שדרנים

תוכנית היה להקים על אותו מיגרש את בית-הבנקים, בו ישיכנו, בין השאר, גם המשרדים הראשיים של בנק קרדיט עצמו.

★ ★ ★

נפוח מבחזין — ריק מבפנים

ימני ההתמוטטות הראשונים נתגלו כבר לפני שנה, כשאנשי באבוב פרשו מבנק קרדיט. אז נודע לראשונה כי עולם העסקים הישראלי, כי בנק קרדיט הוא בנק סחוט.

כלפי חוץ נראה אמנם הבנק כמנהיג של אימפריה כלכלית מתפשטת, אולם התמונה האמיתית היתה אחרת. זאת לא ידעו, כמובן, המפקידים הקטנים, שהזרימו את כספם לבנק, עזרו לו בכך להמשיך ולגלגל מיפי-עלים כושלים.

אנשי באבוב לא נטשו את הבנק לפני שניצלו אותו עד הסיפה האחרונה. הם משכו ממנו מיליונים רבים לתוך המיפעלים שלהם. דוגמה לכך הוא מיפעל הטקסטיל תבור, המוערך בשישה מיליון לירות. זה נכון אם לא מביאים בחשבון את חובותיו. אם מהשיכים את חובותיו, ערכו קרוב לאפס. כרגע חייב תבור למעלה ממיליון לירות לבעלי חוב שונים; קרוב למיליון לירות נוספות לבנק לפיתוח התעשייה — הבנק המזרים את כספי המדינה לתעשייה הישראלית — ועוד שלושה מיליון לבנק קרדיט עצמו.

גם למיפעלים אחרים, כמו ד.ט.פ. וסריגי חצור, הלהת קרדיט מאות אלפי לירות, וגם הם נשארו חייבים לו עד היום סכומים ענקיים, המוגדרים כבר כהפסדים ברורים. דוגמה אחרת: במיבצע הבניה הגדול נווה רט הגיעו ההפסדים לסכום ענק של כחמ"י שה מיליון לירות. וזה עוד הוסיף למשקל הכבד שהכריע סופית את בנק קרדיט. אבל בזאת עוד לא תמה הרשימה. מיפי-עלים אחרים של באבוב, כמו מיפעל ליצור צמר-גפן צנ, או גולדסקט, או מיטנב, גם הם קיבלו הלאהה בסכומים של מיליונים, וגם הם לא פרעו עדיין את עיקר החובות שלהם.

ומלבד זאת: שני אנשי העסקים שניהלו וייצגו את באבוב במשך שנים, יהודה פרנק ואליהו אביצק, נתקעו מצידים לקשיים כספיים בעסקיהם הפרטיים. זה הוסיף והרע את המצב, וגרם גם להגשת תביעות משפ'טיות.

ומה עשה במשך כל הזמן המפקח על הרבנות בנק ישראל? בנק ישראל הוא המשקל לפסק, כשמתחת לחוטמו הלכה והתבטלה מפולת כספית גדולה, שהקדיחה השבוע סופית.

★ ★ ★

סודיות רתית

רשבוע הוכח סופית כי הפיקוח של בנק ישראל הוא בלוף אחד גדול. אם פרשת בנק פויכטוונגר ובנק אלון כבר הצביעה על כך, באה פרשת קרדיט ואישרה זאת שוב. בפרשה הקודמת טען בנק ישראל כי העניינים החלו להתברר לו תוך כדי "ביקור

מפרס לארצות-הברית, והיו קרובים למקורות של דולארים אמריקאיים.

חסידיו באבוב, לעומתם, היו מקורבים ל"עסקי המפלגות הדתיות, שהביאו להם תועלת במשרדי האוצר והמסחר-התעשייה. לכן התפשטה הממלכה התעשייתית שבידי בנק קרדיט במהירות מסחררת, ובישליטתה נמצאו מיפעלים רבים על פני כל

ביוזם שלם של מכירת דירות. לא לחסידים דחאק, אלא לסתם היהודים שבידם היה כסף הדרוש לכך. יחד עם השיכונים התפתחה גם התעשייה, והשם מיפעלי באבוב החל להיות מוכר וידוע במשק הישראלי. הרהלים ממכירת הדירות החלו מרקיעים שחקים, ועימם נולד בנק קרדיט. מחצית מניותיו היתה בבעלות קבוצת באבוב והי

נדחקו, דחפו וצעקו. לבסוף הווצקה המש"טרה, כדי להשליט סדר בפחתי הסניפים.

איש מן המפקידים הקטנים לא ידע להסביר בדיוק מה קרה בבנק. הודעתו של הנגיד באה להם כהפתעה. אולם בחוגי הבנקאות הישראלית, בקרב כלכלני האוצר ואצל מומחי בנק ישראל היה הסוד ידוע וגלוי. הוא היווה חוליה חדשה בשרשרת

כיפה בסכס הנחת אבן-פינה בקריית באבוב בבתים, כשמולו ניצב (מחזיק מפה) איש באבוב אליהו אביצק, הוא האיש שטיפח את באבוב וכיסה את הגרעונות שנוצרו, בין השאר, עליידי אנשי באבוב. אז עשה זאת כשר המסחר — עתה הוא עושה זאת כשר האוצר.

הארץ. בעפולה, למשל, היה זה בית-חרושת לטקסטיל בשם תבור. ברמת-גן היה זה מיפעל שנקרא ד.ט.פ. שהתפרסם בשעתו בייצור חגור צבאי לצבא הגרמני. ובחצור מיפעל הנקרא סריגי חצור.

בנק קרדיט עסק גם בתיווך שטרות, עם ערבות ובלוי ערבות, לגילגל כך עשרות מיליוני לירות. הוא נודע בעולם הבנקאי של ישראל כאחד הבנקים העושים עסקים בריבית גבוהה במיוחד. הוא לקח ריבית גבוהה, ומאוחר יותר, כשניתקע לקשיים, הב"ט ריבית כזו למפקדים אצלו. הבנק הש-

עבור הכשלונות של אנשי העסקים קים שהוא עצמו אחראי לסיפור חט. הוא עושה זאת על חשבון משלם המיסים, כפי שעשה במיקרה של בנק קרדיט. אותו פינתס ספיר, הנראה בתמונה חובש

מחצית השניה בידי אנשי-עסקים מיוצאי עיראק, בראשות נסים שהרבני והחנני ציון מורד, הנקרא גם ציון ארזי.

ואז, כיאה לבנק רציני, הוקמה לידו חברה להשקעות ונרכש באמצעותו גם בנק למשכנתאות. הבנק למשכנתאות נודע למתן הלאהה לאותם לקוחות הרוצים לרכוש די-רה הנבנית עליידי חברת באבוב. הכל נראה טוב ומוצלח: בנק קרדיט הרוחיה, סכומי המאון עלו משנה לשנה, הרהחים חולקו לבעלים והעסקים רצו.

האוצר משלם

השעורריות הבנקאיות של השנה האחרונה. חוליה שאף אחד לא היה מוכן להבטיח כי היא האחרונה.

העסקים רצו — העליה נשכחה

תחלתו של הסיפור נעוצה בעיסקה שעשה פינתס ספיר, אז שר המסחר והתעשייה, עם קבוצת אנשי-עסקים דתיים מחו"ל. הקבוצה, הידועה בעולם היהודי בשם חסידי באבוב, הציעה לישראל תוכנית לא-